

УДК 657.1

Кушнір Л. А.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування імені С. Юрія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: ljuda.ljudmila01@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5746-2095

Коркушко О. Н.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування імені С. Юрія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: oleg-ua82@ukr.net
ORCID: 0000-0001-6577-8647

Шевчук Н. С.

викладач кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія,
аспірант, керівник навчального відділу,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Кам'янець-Подільський, Україна
E-mail: shievchuk.n@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4223-3174

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація

Нині більшість суб'єктів господарювання, з усвідомленням викликів, з якими зіткнулась країною, та з намаганням частково перейняти на себе економічний тягар вирішення воєнних і соціальних питань, надають благодійну допомогу фізичним особам, територіальним громадам і неприбутковим бізнесам і організаціям. Проте в нових складних умовах постає питання про те, як саме обліковувати й оподатковувати таку допомогу. У статті проаналізовано проблемні аспекти бухгалтерського відображення наданої благодійної допомоги й обґрунтовано актуальність вирішення цього методичного питання. Закцентовано увагу на наукових доробках, які були присвячені темі дослідження та питанням, які потребують детальнішого вивчення. Також висунуто пропозиції щодо застосування інструментів удосконалення стану бухгалтерського обліку операцій із надання благодійної допомоги та напрацювання шляхів і методики їх відображення у фінансовій звітності. Досліджено, що найпростішим способом є допомога грошима, яка не потребує великих затрат часу на оформлення документів, зусиль, а також не впливає на податковий облік. Тому в таблицях статті зазначено та проаналізовано облік відображення податку на додану вартість з матеріальних цінностей, основних засобів чи інших необоротних активів, а також товарів і наданих послуг. Так, відповідною кореспонденцією рахунків відображається надходження коштів на спецрахунок, який відкривається в Казначействі. Окрім того, розглянуто бухгалтерські проведення надходження благодійної допомоги у вигляді готівкових грошових коштів, внесення, у натуральній формі, беручи до уваги неприбуткові організації. Досліджено порядок документального бухгалтерського оформлення отриманої благодійної допомоги. У результаті проведеного дослідження відображення в обліку благодійної допомоги було зроблено висновок, що така допомога є особистісною характеристикою та потребує більш детального розгляду, оскільки на тепер є актуальною та малодослідженою.

Ключові слова: благодійність, благодійна допомога, бухгалтерський облік, оподаткування, законодавчі положення, податковий інструментарій, бухгалтерська проводка, воєнний стан.

Вступ. Повномасштабна війна на території України об'єднала український народ і вітчизняні та закордонні бізнес-структури, зокрема і в питаннях надання благодійної допомоги. Відкривається все більше благодійних фондів і організацій, як українських, так і за участю іноземного капіталу. Адже, щоб прискорити перемогу, допомогти постраждалим у війні, для післявоєнного відновлення нашої державі потрібно ще більше ресурсів і все більше донорів. Законність різних видів благодійної допомоги, відображення їх в обліку й оподаткуванні постійно перебувають в епіцентрі дискусій як громадськості, так і державних контролюючих органів. Попри те, що зміни в методології бухгалтерського обліку планувались завчасно, це не вплинуло на вирішення наявних проблем використання типової кореспонденції рахунків і складання фінансової звітності, які необхідні у практичній сфері застосування новачій бухгалтерського обліку.

У результаті проведеного аналізу останніх досліджень і публікацій можна зробити висновок, що тема обліку й оподаткування наданої благодійної допомоги нині є як ніколи актуальною. Наприклад, О.Б. Сивак зазначає, що слабка теоретична розробленість цього питання полягає в тому, що проблема української благодійності має стихійний характер і позбавлена будь-якого наукового підходу [4, с. 265]. У публікації С.В. Сисюк проблеми в організації обліку благодійності пов'язує з нечітко визначеним нормативно-правовим забезпеченням. Нечітке регулювання оподаткування та надмірність і неузгодженість контрольних повноважень державних органів призводять до того, що підприємства надають благодійну допомогу поза межами бухгалтерського відображення [2, с. 52]. В.П. Матвієнко акцентує увагу на тому, що податкове законодавство ускладнює надання благодійної допомоги для військових і постраждалих під час війни [4, с. 264]. Порядок обліку благодійної допомоги висвітлений також у розвідках таких вітчизняних учених, як О.В. Артюх, Т.Г. Китайчук, В.Ф. Максимова, Т.В. Черкашина, Г.В. Янчук.

Мета роботи. Мета статті полягає в узагальненні й аналізі проблемних питань, які пов'язані з обліком і оподаткуванням благодійної допомоги в умовах воєнного стану на території України. Для досягнення мети ставляться такі завдання: розкрити організаційні та методичні аспекти відображення в обліку надання благодійної допомоги грошовими коштами й особливостей передачі основних засобів на потреби армії; проаналізувати відображення ПДВ із перерахованих коштів, переданих необоротних активів, товарів, наданих послуг і нарахування податку на прибуток після наданої благодійної допомоги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засади благодійності визначає Закон «Про благодійність» № 5073–VI. Згідно з ним благодійна діяльність – це добровільна особиста або майнова допомога для досягнення певних цілей, від якої благодійник не отримує прибутку або компенсації [8]. Згідно із законодавством набувачами благодійної допомоги є бюджетні установи різних рівнів, медичні заклади, заклади освіти, культури, спорту. Вони можуть отримувати благодійну допомогу як від фізичних, так і від юридичних осіб, зокрема і від нерезидентів України.

Документальне оформлення благодійної допомоги передбачає укладання договору. Безоплатне передання майна або коштів за законом називається благодійною пожертвою. Тому сторони (і фізичні, і юридичні особи) зобов'язані укласти договір про пожертву. Його предметом можуть бути: гроші в готівковій і безготівковій формах; нерухомість і майнові права. У тексті документа потрібно точно зазначити розмір допомоги та механізми перевірки її цільового використання [5]. Але варто ще підготувати додатково документи, які підтверджують, що кошти було спрямовано саме на цей проект.

Якщо на рахунок бюджетної установи перераховуються гроші як благодійний внесок, вони стають бюджетними коштами, які розпорядник може використовувати лише з визначеною метою та згідно з кошторисом. Гроші мають перераховуватись на спецрахунок, який відкривається в Казначействі. У 2023 р. проводки за надану благодійну допомогу залишаються такими ж, як у минулому. У таблиці 1 відображено надходження коштів на рахунок.

Таблиця 1. Надходження коштів на рахунок

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Зарахування на рахунок благодійного внеску	2313	7511
Видатки з рахунку	2113 (2117, 6211)	2313

Нині, в умовах воєнного стану, багато міжнародних організацій надають Україні благодійну допомогу в іноземній валюті, але Казначейство не має валютних рахунків для того, щоб її зарахувати. У зв'язку із цим згідно з Порядком № 220, що було розроблено Кабінетом Міністрів, Національний банк може на правовій основі відкривати та вести рахунки державних органів, на які надходять кошти благодійників. Ці рахунки належатимуть державним органам, а потім отримані кошти будуть розподілені вже в національній валюті між одержувачами [7].

Якщо благодійна грошова допомога надається в готівковій формі, її можуть прийняти тільки в разі наявності заяви на переказ готівки. Цю стандартну форму затверджено Інструкцією № 103. Отримані кошти установа зобов'язується внести на свій спецрахунок, благодійник отримує квитанцію, яка підтверджує факт передачі грошей. До каси установи кошти оформлюють прибутковим ордером. У таблиці 2 відображені типові проводки в разі внесення благодійної допомоги в готівковій формі.

Таблиця 2. Проводки в разі внесення благодійної допомоги в готівковій формі

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Отримано коштів до каси установи	2211	7511
Зараховано на рахунок у Казначействі	2313	2211
Витрачено кошти	2113 (2117, 6211)	2313

Благодійна допомога, надійшовши на рахунок установи, змінює свій статус на бюджетні кошти, отже, витрачати їх можна лише згідно з кошторисом. Але тут потрібно враховувати те, що для цього необхідно внести зміни до спеціального фонду кошторису. Робити це необхідно водночас із поданням довідки про надходження допомоги в натуральній формі, якщо такі мали місце. У бухгалтерському обліку збільшення надходжень

відображається в разі надання допомоги у грошовій і натуральній формах як дохід. Для цього застосовують субрахунок 7511 «Доходи від необмінних операцій» [5].

Беручи до уваги вищезазначене, благодійна допомога в бухгалтерському обліку розглядається як отримання доходу, який потрібно оприбуткувати як отримані цінності. Якщо це гроші в готівковій або безготівковій формах, то тут не виникає проблем. Але якщо це якість обладнання, що належить до основних засобів (далі – ОЗ), треба оформляти Акт приймання-передачі ОЗ за стандартною формою, затвердженою Міністерством фінансів України у 2016 р., і обов'язково затверджений підписом керівника установи, що він справді отримує ці засоби. Оприбутковують їх за справедливою вартістю на дату отримання, водночас беруть до уваги супутні витрати. За умови, якщо благодійник надає разом із цим обладнанням первісну документацію, основні засоби треба оприбуткувати за вказаною в них ціною. У процесі визначення справедливої вартості орієнтуються насамперед на ймовірну ціну придбання аналогічної моделі обладнання, яка перебуває в такому ж технічному стані. Після оприбуткування треба підписати Акт введення в експлуатацію ОЗ, а також на обладнання відкривають інвентарну картку типової форми [9].

За умови надання благодійної допомоги у вигляді інших товарно-матеріальних цінностей постає потреба в оформленні Акта про приймання матеріалів за типовою формою № 3–1. У процесі списання активів, отриманих у вигляді благодійних внесків, можуть виникати труднощі. Тому потрібно правильно обирати рахунок витрат, при чому не можна ототожнювати джерело надходження цих активів і напрям витрачення. Тобто рахунок використовують залежно від змісту операції. Для благодійної допомоги, згідно з її визначенням, за законом метою є здійснення основної діяльності установи, тобто потрібен рахунок 8013.

Благодійна допомога в натуральній формі може бути представлена будь-якими товарно-матеріальними цінностями, специфіка яких – відображення в первинній документації. Благодійник складає письмову заяву в довільній формі, де зазначено, що він бажає передати ці активи. Договір пожертви також має бути укладений. Але якщо благодійник дарує нерухомість, то такий договір ще має бути нотаріально засвідченим. Підставами для зарахування цінностей будуть: накладна; відповідний акт оприбуткування, форма якого може бути розроблена самим підприємством; Акт введення в експлуатацію; Довідка про зміну до кошторису.

До Казначейства установа повинна подати Довідку про надходження в натуральній формі. Це треба зробити до кінця звітної місяця. У цьому документі вказують КЕВ, за яким буде відображено видатки. З огляду на саму назву довідки про надходження в натуральній формі та встановлені законодавчі норми, скласти такий документ не потрібно, якщо предметом дарування є грошові кошти.

Таблиця 3. Проводки в разі внесення благодійної допомоги в натуральній формі

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Оприбутковано матеріальні цінності	15, 1812, інші.	2117, 6211
Відображена сума доходу	2313	7511
Відображено касові видатки	2117	2313
Списання запасів	8013	15, 1812

У разі частого отримання установою допомоги від благодійників, рекомендуємо створення регламенту або порядку оприбуткування та відображення в бухгалтерському обліку такої допомоги, а також механізму списання отриманих активів, що забезпечить цілісність і послідовність обліку в установі та позбавить від виникнення запитань у контролюючих органів.

Для підприємства надання благодійної допомоги відображається проводками, що вказані в таблиці 4.

Таблиця 4. Проводки в разі внесення благодійної допомоги для підприємства

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Товари спочатку було придбано для власних потреб підприємства		
Перерахування допомоги у грошовій формі	377	311
Передача ТМЦ неприбутковій організації	377	281
Нарахування суми податкового зобов'язання з розміру ПДВ	643/1	641
	949	643/1
Списання суми благодійної допомоги	949	377
Товари від початку було придбано для благодійності		
Перерахування коштів	377	311
Передача ТМЦ неприбутковій організації	377	281

Якщо річний дохід благодійника не перевищує 20 млн гривень, то суму допомоги необхідно відображати як збільшення бухгалтерських витрат і зменшення бази для оподаткування прибутку. Але якщо це підприємство з більшим доходом, то податок розраховується з бухгалтерського фінансового результату, який потім коригується на різниці, передбаченій Податковим кодексом [10], і документально підтверджується договором на пожертву та первинними документами.

Висновки. У результаті проведеного дослідження відображення в обліку надання благодійної допомоги в умовах воєнного стану можна зробити висновок, що така допомога має свої особливості та потребує більш детального розгляду, адже нині вона є актуальною та малодослідженою. Перспективами подальших досліджень є поглиблений розгляд бухгалтерської методики віднесення благодійної допомоги до складу податкових витрат для зменшення податку на прибуток.

Список використаних джерел

1. Жиглей І.В. Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу : монографія / за заг. ред., з передм. І.В. Жиглей. Житомир : ЖДТУ, 2017. 340 с.
2. Сисюк С.В. Організаційні аспекти обліку благодійної допомоги у бюджетних установах. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. № 44. С. 51–55.
3. Маніна О.В. Особливості проведення експертних досліджень із питань державних підприємств на благодійну допомогу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 154–157.
4. Матвієнко В.П., Сивак О.Б. Оподаткування благодійної допомоги: дискусійні питання. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2015. № 1. С. 264–280.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 20.03.2023).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 20.03.2023).
7. Проскура К.П. Аналіз особливостей оподаткування та обліку операцій підприємств, пов'язаних із проведенням АТО. URL: http://emcon-audit.com.ua/files/articles/Proskura_ATO.pdf (дата звернення: 13.03.2023).
8. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 р. № 5073–VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 13.02.2023).
9. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 р. № 3543–XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 13.02.2023).
10. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755–VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № № 13–17. Ст. 112.

Kushnir L. A.

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance,
Accounting and Taxation named after S. Yuriy,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: ljudaljjudmila01@gmail.com*

ORCID: 0000-0001-5746-2095

Korkushko O. N.

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance,
Accounting and Taxation named after S. Yuriy,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
Kamianets-Podilskyi, Ukraine*

*E-mail: oleg-ua82@ukr.net
ORCID: 0000-0001-6577-8647*

Shevchuk N. S.

*Lector of the at the Department of Finance, Accounting and Taxation named after S. Yuriy,
PhD student, Head of the Educational Department,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”*

*Kamianets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: shievchuk.n@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4223-3174*

FEATURES OF ACCOUNTING FOR CHARITY AID UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE

Abstract

Today, most business entities, aware of the challenges facing the country and trying to partially take over the economic burden of solving military and social issues, provide charitable assistance to individuals, territorial communities, and non-profit businesses

and organizations. However, in the new complex conditions, the question arises of how exactly to account for and tax such assistance. The article analyzes the problematic aspects of the accounting display of the provided charitable assistance and substantiates the relevance of solving this methodological issue. Attention is focused on the scientific works that were carried out on the topic of the study and issues that require more detailed study. Proposals have also been put forward regarding the use of tools for improving the state of accounting of operations for the provision of charitable assistance and the development of ways and methods of their reflection in financial reporting. It has been found that the easiest way is financial assistance, which does not require a lot of time and effort to prepare documents, and also does not affect tax accounting. Therefore, in the tables of the article, the calculation of the reflection of value added tax on tangible assets, fixed assets or other non-current assets, as well as goods and services provided, is indicated and analyzed. Thus, the corresponding account correspondence reflects the receipt of funds to a special account opened in the Treasury. In addition, the accounting of receipts of charitable aid in the form of cash, contributions, in kind, taking into account non-profit organizations, was considered. The procedure for document accounting of received charitable assistance was investigated. Having conducted a study of the reflection in the accounting of charitable assistance, it was concluded that such assistance is a personal characteristic and requires a more detailed consideration, as it is currently relevant and little researched.

Key words: charity, charitable assistance, accounting, taxation, legislative provisions, tax instruments, accounting, martial law.

References

1. Zhyhley I.V. (2017). Rozvytok obliku, analizu i audytu sub'yektiv suspil'noho interesu: monohrafiya [Development of accounting, analysis and audit of public interest entities]. Zhytomyr : ZhDTU [in Ukrainian].
2. Sysiuk S.V. (2014). Orhanizatsiini aspekty obliku blahodiinoi dopomohy u biudzhethnykh ustanovakh [Organizational aspects of accounting for charitable assistance in budgetary institutions]. *Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii – Bulletin of the Lviv Commercial Academy*, № 44, pp. 51–55 [in Ukrainian].
3. Manina O.V. (2019). Osoblyvosti provedennia ekspertnykh doslidzhen iz pytan derzhavnykh pidpriemstv na blahodiinu dopomohu [Features of conducting expert research on state-owned enterprises for charitable assistance]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, № 6, pp. 154–157 [in Ukrainian].
4. Matviienko V.P., Syvak O.B. (2015). Opodatkuvannia blahodiinoi dopomohy: dyskusiini pytannia [Taxation of charitable assistance: debatable issues]. *Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats – International collection of scientific works*, № 1, pp. 264–280 [in Ukrainian].
5. Polozhennya (standart) bukhhalterskoho obliku 15 “Dokhid” : nakaz Minfinu Ukrayiny vid 29.11.1999 r. № 290 [Accounting standard 15 “Revenue” : Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 290 dated 29.11.1999]. *Zakon.Rada*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> [in Ukrainian].
6. Polozhennya (standart) bukhhalterskoho obliku 16 “Vytraty” : nakaz Minfinu Ukrayiny vid 31.12.1999 r. № 318 [Accounting standard 16 “Expenses” : Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 318 dated 31.12.1999]. *Zakon.Rada*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> [in Ukrainian].
7. Proskura K.P. Analiz osoblyvostei opodatkuvannia ta obliku operatsii pidpriemstv, poviazanykh z proveden-niam ATO [Analysis of the peculiarities of taxation and accounting of operations of enterprises related to the ATO]. URL: http://emcon-audit.com.ua/files/articles/Proskura_ATO.pdf [in Ukrainian].
8. Pro blahodiinu diialnist ta blahodiini orhanizatsii : Zakon Ukrainy № 5073–VI (2012) [About charitable activity and charitable organizations]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> [in Ukrainian].
9. Pro mobilizatsiinu pidhotovku ta mobilizatsiiu : Zakon Ukrainy № 3543–XII (1993) [About mobilization training and mobilization]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> [in Ukrainian].
10. Podatkovi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy № 2755–VI (2010) [Tax Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].